

МУЗЫКА І ЖЫЦЦЕ

Беларуская музыка ва ўсёй разнастайнасці не жаюра атрымала шырокае прызнанне не толькі ў нашай рэспубліцы. Дзякуючы беларускай прапагандзе творчасці беларускіх кампазітараў выдатныя нацыянальныя калектывы і салісты, па разліку і талентам, а канцэртнай эстрады і кінаэкрана многі творы набылі сабе гарадскі прыхільнікаў сярод слухачоў Масквы і Ленінграда, Кіева і Тбілісі, Румыні і Польшчы, Чэхаславакіі і Бельгіі.

Са шчырай пелымі сусрацакчымі аматары музыкі выступілі ў Беларусі ў перагарах Акадэмічнай капелі, ансамбля песні і танца, Народнага аркестра і новага, толькі што нараджанага Дзяржаўнага ансамбля танца БССР.

Творы беларускіх кампазітараў сістэматычна выконвае і Сімафаніч аркестр філармоніі. У мінулым сезоне ён паказаў шостую сімафонію Р. Пукста, сімафонію сі-мінор У. Ладзімірава, першую сімафонію У. Чароднічанкі і іншыя новыя творы.

Прапаганда беларускай музыкі з вялікім поспехам вядуць шматлікія самадзейныя калектывы, народныя вакальныя і інструментальныя ансамблі. Вельмі паказальныя ў гэтых адносінах былі вынікі рэспубліканскага агляду калгаснай і саўгаснай самадзейнасці, дэкады творчых калектываў Палаца культуры прафсаюзаў і тысячы канцэртаў, які былі дадзены музыкантамі, спевакамі і танцамі прамакаперацыі.

Творчасць нашых кампазітараў стала больш сучаснай жыццю савецкіх людзей, іх думкам, настроям і эстэтычным густам. Значна павялісіліся прафесіянальны ўзровень і мастацкае майстэрства кампазітараў. Поруц з упэўненымі галасамі сталі аўтары звычайна льюцца песні зольнай моладзі.

У час апошняга абмеркавання твораў беларускіх кампазітараў у Маскве Д. Шапавіч, Ю. Шапавіч і іншыя выдатныя майстры савецкай музыкі падкрэслілі сталасць мастацкай думкі нашых кампазітараў, трапныя пошукі імі наватарскага вырашэння сучаснай тэмы. Высокімі крытэрыямі карысталіся яны і ў адносінах да твораў шырока вядомых аўтараў, так і пры абмеркаванні сімафанічных і камерных твораў моладзі.

Адна сучасны стан нацыянальнай музычнай творчасці характэрны не толькі станаўчымі рысамі. Не ўсё, што напісана за апошні час, з'яўляецца бездарковым у сэнсе ідэяльнай глыбіні і дасканаласці майстэрства. Небезапаганна наладжана справа азнамлення слухачоў з лепшымі манументальнымі і камернымі творами.

Усё яшчэ не задавальняе стан песняй творчасці. Аб гэтым з усёй сур'езнасцю гаварылася ў дэкадае першага сакратара ЦК КПБ К. Т. Маурава і ў выступленнях дэлегатаў апошняга з'езду КПБ.

Мала ствараецца ў нас мелодычных песняў, якія б набылі шырокае папулярнасць у народе і адпавядалі аптымістычнаму жыццарадаснаму настрою будаўніцкага камунізму.

У песнях, якія напісаны ў апошні час, поруч з удачнымі трапіячымі і такімі, дзе прыкметны мелодычны аднастайнасць і нудны аманіяцкі характар літаратурнай якасці тэкстаў песняў.

Слухачы чакаюць ад беларускіх прафесіянальных і самадзейных кампазітараў песняў з шырокай грамадзянскай і дзіржаўнага зместу на хва-

люючыя тамы нашых векапомных дэві, такіх вакальных твораў, якія б адпавядалі высокім эстэтычным густам савецкіх людзей. Трэба развіваць усе несеныя жанры і разам з тым настойліва змагацца супраць драбнадушных, пошлых і безгустовых песняў.

Наш слухач будзе ўдзячны кампазітарам не толькі за суровую і мужную грамадзянскую лірыку. З цёлай прыхільнасцю ён прыме і лёгкую вясёлую музыку, якая, аднак, грунтуецца на высакародных народна-песенных і народна-танцавальных традыцыях.

Савецкі чалавек ва ўсім яго душэўным і інтэлектуальным жарасте — галоўны герой не толькі камерных п'ес, але і твораў манументальных жанраў — сімафоніі, кантат, араторыі, опер і балетаў.

Мы яшчэ не вельмі багатыя ў гэтых жанрах такімі творами, якія б цалкам задавальнялі эстэтычныя густы беларускіх гледачоў і разам з тым атрымалі ўсеагульнае прызнанне. Сімафоніі, сімафанічныя пэмы і сюіты, якія напісаны на хвалюючы тэмы і маюць нават выразную літаратурную праграму, часам па майстэрству ніжэйшыя за творчыя магчымасці кампазітараў.

Нельга забывацца на тое, што перадавыя камуністычныя ідэалы, велічны працоўны подзвіг народа — будаўніцка камунізму, галоўныя прыкметы нашага часу не могуць быць выказаны і адлюстраваны ў творах бездапаможных па майстэрству, невыразных па форме, бедных па аманіяцкім і інтанацыйнаму ладу і каларыту.

Трэба прыняць пад увагу і сур'езны крытэрыяў даўга, якія былі выказаны ў час апошняга сусрацакчымі беларускіх кампазітараў з маскоўскімі ў адрас амаль усіх твораў, паказаных там. Чудна ўвага да сур'езнага крытэрыяў і ўласна творчых самакрытыка будзе спрыяць удакладненню мастацкага майстэрства моладзі і вядомых таленавітых аўтараў нацыянальнай музыкі.

У грамадскай рэспубліцы не аманіяцка трывага за становішча опера-балетнага жанра. У партфелі Беларускага тэатра фактычна ёсць адна сучасная опера Ю. Семаніча «Калючая ружа» (на лібрэта А. Барысава), якую можна ў бліжэйшы час паставіць на сцэне, і то яна яшчэ не зусім завершана кампазітарам. Не вельмі многа! Не закончаны яшчэ і дзінны сучасны балет «Мара балерыны».

Самоу кампазітараў варта патурбаваць аб тым, каб гэтыя важныя жанры атрымалі больш шырокае развіццё ў адпаведнасці з патрабаваннямі жыцця.

Не задавальняе яшчэ музыка беларускіх кампазітараў для кіно. У гэтай музыцы ёсць правыя неапапававальнасці, безгустовасці і рамецінасці і мала яшчэ такіх твораў, якія б з ахвотай выконваліся асобнымі салістамі і ансамблямі на канцэртнай эстрадзе.

Камуністычная партыя ставіць перад савецкімі кампазітарамі задачы далейшага творчага развіцця і ўбагачэння вялікіх нацыянальных традыцый класічнай і народнай музыкі, а таксама барацьбы супраць паніжэння ў музыку чужых уплываў, філасофіі песнізму і фармілізму.

Кампазітары павінны ўсмярна набліжаць сваю творчасць да народа, дабівацца, каб музыка шырока ўвайшла ў быт савецкіх людзей і выхоўвала высокі эстэтычны густ. Неабходна дамагацца мастацкай самадзейнасці, Народным тэатрам, рабоце ўніверсітэтаў культуры.

Ад беларускіх кампазітараў народ чакае новых сімафоній і песняў, опер і балетаў, багатых думкай і дасканалай рэалістычнай мастацкай формай.

Адна з лепшых

Пракурнянская сельская бібліятэка — адна з лепшых на Гомельшчыне. Яна з'яўляецца актыўным дарадчым спецыялістам сельскай гаспадаркі, калгаснікаў.

З ліку лепшых чытачоў заадачна бібліятэкі Настася Лукашова арганізавала прапагандавы савет бібліятэкі. У яго ўвайшлі лепшыя чытачы-калгаснікі і настаўнікі. Чытаць добра ведаюць людзей, іх мастацкі густ, запатрабаваны. Бываюць на фермах, у палювадзкіх бригадах, цікавіцца, якія кнігі хочуць чытаць калгаснікі. Аграном арцелі імя Жданава Андрэй Мадзевеў дапамог укамплектаваць кніжны фонд бібліятэкі неабходнай сельскагаспадарчай літаратуры.

Каб кнігу чыталі не толькі ў кожнай сям'і, а і кожны п'есменны чалавек — такая задача была бібліятэцы. Цяпер з 510 жыхароў вёскі Пракурня 485 чытаюць кнігі.

Савет бібліятэкі паставіў перад сабой мэту, каб дзяржам і кукурузам, звыняючы па ільну і трактарам, агароднікам і камбайнерам падтрымліваць спецыяльную літаратуру. Гэта дазваляе аблегчы працу на калгаснай вытворчасці. І калгаснікі апроч мастацкай літаратуры сталі чытаць кнігі па савадзтву і агародніцтву, па пчлярстве і аб лепшым метадзе вырошчвання кукурузы, аб апрацоўцы вырошчвання багатых ураджаў, а таксама навіны па механізацыі працавітых работ на фермах.

У бібліятэку сельскія працаўнікі прыходзяць не толькі абмяняць кнігу, але і атрымаць параду па розных

пытаннях калгаснай вытворчасці. Тут добра аформлены вітрыны навінак мастацкай, палітычнай, навуковай, атэістычнай і сельскагаспадарчай літаратуры. Прынятае ўвагу пры гэтых асобна і сельскагаспадарчай літаратуры. Прынятае ўвагу пры гэтых асобна і сельскагаспадарчай літаратуры. Прынятае ўвагу пры гэтых асобна і сельскагаспадарчай літаратуры.

Актыўныя чытачы і члены савета бібліятэкі ў кожнай бригадзе наладжваюць калектывныя чытанні газет, часопісаў, раскаваюць калгаснікам аб расіе эканомікі арцелі за сямігоддзе, аб міжнародных падазях.

Савет бібліятэкі ў чырвоных кутках выпускае «Вяныя лісты», сатырычныя «Маланкі». У лепшых карэспандэнцыйных раскаваецца аб вопісе перадавых дзяржам і свінарск калгаса. Члены савета бібліятэкі часта праводзяць гутаркі на тэму: «Што чытаць дзяржам, свінаркам, механізаатарам». Гэта дапамагае калгаснікам лепш і хутчэй авалодаць перадавымі метадамі працы.

Бібліятэка выпускае «Календар працоўнай сям'і», у якім раскаваецца аб вопісе работы лепшых калгаснікаў, аб кнігах, якія прычымталі перадавымі.

Пракурнянская бібліятэка актыўна дапамагае калгаснікам паспяхова выканваць узятыя абавязальствы па вытворчасці збожжа, мяса і малка.

М. ГОТОВІК, старшы металыст Гомельскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАІЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 48 (1477)

Аўторак, 14 чэрвеня 1960 года

Цана 40 кап.

НА РУБЯЖАХ СЯМІГОДКІ

У савецкага чалавека цяпер нова, своеасаблівае адзінае вымярэнне часу — сямігодка. Куды б ні прыйшлі вы — на завод, у навуковую ўстанову, у калгас — усюды мыце вымяраецца тым, што зрабіў чалавек дзеля таго, каб палепшыўся дэбрыт працоўных у сямігодцы, каб развілася прамысловасць, умцавалася сельская гаспадарка. Плыс часу адзінае прыкметны на Мінскім гадзінніковым заводзе. Не, не толькі таму, што ў прасторных цэхах дзвючыты хоцьця ў беласнежных халатах і на падлозе, бадай, што не знойдзеш пылінкі. Вялікі калектыв жывае думкай аб асабніках новых мадэляў беларускіх гадзіннікаў. Пакуль што з канвеера сыходзяць гадзіннікі «Зера». Гэта ў асноўным малагабарытная механізма са стальным анкерным ходам на шаснаццаці рубінавых каменчыках, з працягам ходу не менш 32-х гадзін. Гадзіннік карыстаецца попытам ва ўсіх кутках Савецкага Саюза. Але не пра яго ідзе гаворка, калі новы чалавек прыходзіць на завод.

— Вы хочаце ведаць нашу сямігодку? — пытаюцца інжынеры. — Дык вось...

І яны раскаваюць, што ў будучым годзе пачнецца выпуск жаконых гадзіннікаў «Ніжнін» з цэнтральнай секунднай стрэлкаю. Гэтую мадэль распрацоўваюць канструктар інжынер Е. Карчагаў і механік В. Ліфань. Распрацоўваюць мадэль гадзінніка пад назвай «Юнацтва». Ён будзе мець супрацоўдарае прыстававанне. А праз тры гады нашы жанчыны змогуць набыць зусім маленькі гадзіннік, памерам крыху большы, чым дзве калейкі. Назва яго пакуль што невядома, але над стварэннем гэтай механізма працуе група канструктараў завода сумесна з супрацоўнікамі навукова-даследчага інстытута гадзінніковай прамысловасці.

Пра тое, як працуе канвеер зборачнага цэха ахвотна раскаваюць майстар цэха Л. Мачальская і брыгадзір М. Данильчук. Між іншым, брыгада, якой кіруе Данильчук, адна з лепшых на заводзе. 23 дзвючыны змагаюцца за высокае званне звышзадачнай брыгады камуністычнай працы. Зборчыніцы П. Валжынька, Т. Гарлач, Т. Палонская сістэматычна перавіко-

ваюць нормы. Многія з іх у гэтым годзе паступілі ў вучыццэ ў Мінскі палітэхнікум. На гадзінніковым заводзе амаль кожны дзень прыходзяць экскурсантаў. Гэта рабочыя і служачыя розных гарадоў краіны. Частыя наведвальнікі і замежныя экскурсантаў. Тут бывалі турысты з Венгрыі, Польшчы, Карзі, японская дэлегацыя, падарожнікі Злу-

чаных Штатаў Амерыкі. Усе яны з захапленнем змяняюцца са складаным аманіяцкім абсталяваннем завода, слухаюць раскава пра яго цікавую будучыню. На здымку: брыгадзір М. Данильчук (злева) і майстар цэха Л. Мачальская раскаваюць мадэль гадзінніка маркі «Зера». Фота У. Крука.

Пашыраць музычную прапаганду

Кінамеханікі — ударнікі камуністычнай працы

Антоняўка, Хацэва, Пятровічы, Астрыва... У кожнай з гэтых вёсак Чавускага раёна добра ведаюць і паважаюць кінамеханіка Аляксея Шынкярова. Ён умеа арганізоўвае паказ фільмаў, ніколі не ведае выпадку зрыну сенса, заўсёды перавікоўвае план па ўсіх паказчыках.

У кожным населеным пункце механік мае кінаарганізатару, які дапамагае яму ў раскававанні фільмаў, у падыроўцы светлавых газет на мясцовы тэмы. Цесную сувязь трымае А. Шынкяроў з сельскай інтэлігенцыяй і як правіла, перад пачаткам сенса з цікавымі лекцыямі і гутаркамі перад гледачамі выступаюць спецыялісты сельскай гаспадаркі, настаўнікі, медыцынскія работнікі. План дэманстравання фільмаў кінамеханік складае сумесна з вядомым актывам. Пры гэтым удзельнічаюць аўтары і патрабаваны гледачоў. На просьбе калгаснікаў сельскарацелі «Пяцігодка» ён дэманструвае фільмы пра вопіт перадавых жытэладоў краіны, пра шляхі дасягнення высокіх ураджаў кукурузы, пра перадавыя метады адукуму свіней і інш. І ў поспехах дзяржам калгаса, дасягнутых у барацьбе за расіае павелічэнне вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі, ёсць пэўная доля працы рулівага сельскага кінамеханіка.

За высокую культуру кінаабслугоўвання Аляксея Шынкярова прысвоена званне ўдарніка камуністычнай працы. Гэтае ганаровае званне Чавускі райком прафсаюза работнікаў культуры прысвоіў таксама сельскім кінамеханікам Івану Бондараву і Уладзіміру Мацееўскаму.

НА АРШАНШЧЫНЕ ВЫСТАВКА САМАДЗЕЙНАГА МАСТАЦТВА

Закончылася раённая выстаўка прыкладнага і выяўленчага мастацтва, на якой экспанавалася 265 работ самадзейных майстроў — вышукі, разьба і выяўленчыя работы, выкананыя калгаснікамі В. Манарскай, Н. Сяньчыла, А. Карабінкай, Е. Кляшковай, А. Запавай, адабраны на абласную выстаўку.

НОВЫ СПЕНТАЛЬ

Тэатральны калектыв Палаца культуры і тэатральнаму ільнякомбінаату паказаў сваю новую паставітку «Бітва ў дарозе» — інсценіроўку па адзінакнаму твору Г. Нікалаева. У ролях заняты ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці прадрывства — малар Н. Мажэйка, ткачыца Н. Карманова, бракуаўшчыца М. Паўлава, хатняя гаспадыня М. Васілеўская і інш.

У МУЗЕІ К. С. ЗАСЛОНАВА

Мемарыяльны музей легендарнага партызанскага камандзіра Героя Савецкага Саюза К. С. Заслонава сёлета наведвала ўжо каля 50 тысяч чалавек. У дні надыходзячай гадзінны выяўлення Беларускай фашысцкай захонікаў павялічылася колькасць масавых экскурсій рабочых, калгаснікаў і вучняў не толькі Аршаншчыны, але і іншых гарадоў і раёнаў рэспублікі.

Беларуская філармонія многа зрабіла і робіць для папулярнасці дзвючыты музычнай культуры. Зімовыя сімафанічныя канцэрты, інтэнсіўная работа музычнага лекторыя, летнія гастролі аркестра ў парках буйнейшых гарадоў рэспублікі — усё гэта творчы актыў філармоніі. Але былі ў яе працы і недахопы.

З году ў год мастацкае кіраўніцтва філармоніі абцяжала наладзіць работу музычнага лекторыя на мінскім трактарным і аўтамабільным заводах. Аднак буйнейшай ў Беларусі прамысловыя прадрывствы доўгі час так і не мелі дастатковай увагі да сябе з боку філармоніі.

У мінулым канцэртным сезоне гэтае становішча было выпраўлена. На заводз адкрыліся ўніверсітэты музычнай культуры, было наладжана некалькі сімафанічных канцэртаў, у якіх прынялі ўдзел выдатныя майстры беларускага мастацтва і Дзяржаўна аманіяцка харавая капэла БССР. Усё гэта мае важнае значэнне ў справе прапаганды музыкі ў шырокай рабачай аўдыторыі і прынясе вялікую карысць.

Але ў першую чаргу трэба адзначыць тую станаўчую ролю, якую адгараў сімафанічны аркестр у працы ўніверсітэта музычнай культуры на трактарным і аўтамабільным заводах. На працягу ўсяго зімовага сезона, не раздзі аднаго — двух разоў у месяц, сімафанічны аркестр наведваў кожны з гэтых заводаў. Ведама адзначыць, што беларуская музыка ў праграмах канцэртаў было аддзена пачэснае месца. Так, на прадрывствах былі наладжаны адрэны радыёканцэрты, праграмы якіх складаліся з новых твораў беларускіх кампазітараў. Паказальна, што адна з апошніх лекцый-канцэртаў ўніверсітэта музычнай культуры на аўтамабілі мела назву «Беларуская народная песня і сучасная беларуская музыка» (лектар Н. Каласнікава, дырэктар В. Дуброўскі). Фактычна гэта была сусрацакчымі кампазітараў са сваімі слухачамі. На канцэртны прысутнічалі кампазітары Р. Пукст, Д. Камініскі, Г. Вагнер, творы якіх складалі праграму. Нельга не дадаць, што ўпершыню перад публікай была выканана нядаўна

закончаная сімафанічная пэама Д. Камініскага «Радаснае шчасце». З вялікай цікавасцю паслухалі трактарабудаўнікі і аўтазаводцы канцэртны: «Жанры сімафанічнай музыкі», «М. І. Глінка», «Бетховен і праграма сімафанічнай заходне-еўрапейскай класічнай музыкі», «Балетная і сімафанічная творчасць П. І. Чайкоўскага», канцэрт «Любымі твораў Глінка», прысвечаны 90-годдзю дзя дзя нараджэння У. І. Леніна і інш.

Побач з канцэртна-лекцыямі і сімафанічныя канцэрты, у праграму якіх уваходзілі разнастайныя творы. Выконваліся буйныя сімафанічныя творы Глінкі, Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Бетховена, Расіні, Брама, Шаптакова, Гіера, Шікопца, Пукста і іншых кампазітараў. Можна сказаць, што іх было многа, і яны дапамаглі развіццю музычнага густу, набыццю пэўных культурных ведаў многімі сотнямі рабочых слухачоў.

У мінулым сезоне ўпершыню ў практыцы філармоніі былі наладжаны канцэртны-лекцыі з удзелам сімафанічнага аркестра за межамі Мінска. Некалькі разоў аркестр у поўным складзе выязджаў у Маладзечна.

Як правіла, рэакцыя слухачоў на выступленні аркестра была станаўчай, і таму мастацкае кіраўніцтва філармоніі імкнулася кожны выезд аркестра прыкласці як мага лепш. У якасці прыкладу можна прывесці, што ў студзені пасля лекцыі аб Рымска-Корсакава аркестр выступіў у турлі з яго творами, але і з творами Мусаргскага, лекцыя аб якім павінна была адбыцца ў наступны раз. І можна адзначыць, што слухачы былі толькі ўдзячны за такую «двойную нагрукту».

У гэтай сувязі хочацца выказаць некалькі пажаданняў у адрас мастацкага кіраўніцтва Беларускай філармоніі. У апошні час работа музычнага лекторыя набыла надзвычай шырокія памеры. Універсітэты музычнай культуры працуюць цяпер не толькі ў абласных гарадах, але і ў многіх раённых цэнтрах і гарадскіх пасёлках рэспублікі. У публікацыі філармоніі на канцэртны-лекцыі можна ўбачыць назвы такіх гарадоў, як Орша, Ліда, Шчучын, Івянец, Ла-

гойск, Пухавічы, Чэрвень, Мазы, Асіповічы, Маріна Горка, Дзяржынск. Якая гэта вялікая, карысная, патрабная і патрэбная праца! З кожным з такіх канцэртаў расце колькасць аматараў, людзей, якія ў далейшым будучыню збудуць з пудоўнай крыніцы музычнага мастацтва. Таму і хачелася б, каб канцэрты заўсёды былі на самым высокім мастацкім узроўні і акрамя салістаў уключалі б у свае праграмы і выступленні сімафанічнага аркестра. Самае ж галоўнае ў музыцы кожнага кампазітара — гэта яго сімафанічная творчасць. І само па сабе зразумела, што без аркестра ўважліва ўсю прыгожасць гэтай творчасці не зможа ні адін слухач, нават наделены багатай фантазіяй.

Праглядаючы праграмы канцэртаў-лекцый, нават у абласных гарадах, часта сустракаеш назвы буйных твораў: сімафоніі, сюіт, сімафанічных пэам і фантазій, а калі прачытаеш іх больш уважліва, дык аказваецца, што ўпершыню Бетховена «Эгімант» выконвае... скрыпач, Палавецкія плясы з «Князя Ігара» — трыо, «Камарынскую» і «Вальс-фантазію» Глінкі, часткі з сімафоніі Моцарта, Баралзіна і іншых кампазітараў — два піяністы ў чатыры рукі і г. д. Не! «Вагатырскую сімафонію» Баралзіна, перакладзеную нават для чатырох фартапіяна, усё ж трэба слухаць не ў такім пералажэнні, а ў выкананні аркестра. Нам могуць здацца, што не магчыма, маўляў, разаміць аркестр на сцэне невялікіх раённых дамоў культуры ці сельскіх клубоў. У такім выпадку трэба карыстацца магнітафоннымі запісамі або доўгагучальнымі плавцінкамі, якія ствараюць больш поўнае падабенства да гучання аркестра. Што да ўдзелу сімафанічнага аркестра ў рабоце ўніверсітэтаў культуры ў такіх гарадах, як Гомель, Віцебск і іншыя абласныя цэнтры, то ён павінен быць абавязковым. На нашу думку, даўно ўжо наслела пытанне аб штотдзі зымовых выездах аркестра на 3—4 канцэрты ў кожны з абласных цэнтраў нашай рэспублікі. Метагоднасць такіх выездаў дзвючыты ўрашай музычнай культуры савецкага народа.

Д. ЖУРАВЛЕЎ.

Агляд драматычных калектываў

У Хойніках быў праведзены раённы агляд драматычных калектываў сельскіх клубоў. На аглядзе выступіла сем саўгасна-калгасных калектываў. Былі паставлены аднаактныя п'есы: «Божа чалавек» Радзівілава, «Як паселіся, так і вышліся» А. Рылькі, «Шлы ў машыну на схаваць» Ус. Браўчанкі, «Мараль Наталі Зотавай» І. Эвальд, «Спактыкусы» А. Махнач і інш. Як бачна, калектывы выбралі для паставіўкі ў асноўным п'есы беларускіх аўтараў. Па таматычы тут творы разнастайныя. Адно з іх накіравана супраць рэлігіі, другія высьмейваюць сельскіх абібокаў, п'яніц, трація прапагандаюць новую савецкую мадэль. Праўда, не ўсе яны разлічаны на паставіўку калгаснай самадзейнасцю.

У п'есе А. Рылькі «Як паселіся, так і вышліся» не ўлічаны некаторыя асаблівасці сельскай савадзіннасці. У творы паказаны хлопчык гадоў 7—8, які ў наступ-

ПРАЎДУ АБ РЭЛІГІІ— У МАСЫ

Работнікі Кураецкай бібліятэкі Марыя Селюкова і Людміла Шалкоўская не абмяжоўваюць сваю дзейнасць толькі выдачай кніг. Яны не шкадуць ні сіл, ні часу для таго, каб кніга ішла ў шырокія масы, каб далучыць да чытання літаратуры як мага больш працаўнікоў вёскі.

З поспехам праходзяць вечары пытаніяў і адказаў на антырэлігійныя тэмы. На гэтых вечарах, якія часта бібліятэка праводзіць у Кура-

ецкім сельскім Доме культуры, вучні старэйшых класаў мясцовай савецкай школы пад кіраўніцтвам сваіх настаўнікаў дэманструюць даследы па фізіцы і хіміі, выкрываюць «боскія шуды».

Цікава праводзіцца таксама канферэнцыі чытачоў, лекцыі, дэкады і гутаркі па прапагандае атамізму. У Доме культуры, як правіла, збіраюцца дзесяткі жыхароў не толькі Кураецка, але і іншых наваколных вёсак. Работнікі бібліятэкі выступаюць перад імі з аглядам навінак прыродазнаўча-навуковай і атэістычнай літаратуры.

Надоўга засталася ў памяці сельскіх працаўнікоў Касцяневіцкага і Кураецкага сельскіх Саветаў канферэнцыя чытачоў па кнізе Ул. Пендракова «Пудатворная». Да яе доўга і старанна рыхтаваліся, таму і вынікі аказаліся плённымі. У абмеркаванні твора актывна ўдзельнічалі многія чытачы. Так, настаўнік Кураецкай сярэдняй школы Антон Іосіфавіч Халева, вучаніца гэтай школы Алена Баравая, работнікі бібліятэкі Марыя Селюкова і Людміла Шалкоўская далі зместоўны характарыстыкі героям кнігі, падкрэслілі яе велізарную каштоўнасць для выхавання моладзі ў атэістычным духу.

Добрыя водгукі ў насельніцтва выклікала і нядаўна праведзеная канферэнцыя чытачоў па кнізе Шапавіча «Вяртанне ў жыццё». На ё

Спектаклі гасцей

За апошнія гады значна пашырыліся сувязі ўкраінскага і беларускага театральных мастацтва. Усе часцей у нашай рэспубліцы выступаюць калектывы тэатраў не толькі Кіева, Харкава, але і многіх іншых гарадоў Украіны. Беларускі глядач заўсёды цэпа і з вялікай увагай ставіцца да ярыка сваёсаблівага мастацтва нацыянальнага тэатра. Таму гасцей у нашым краі Украіны драматычнага тэатра імя Арцёма выклікалі жыццёва цікавае і мінае. Першы спектакль паказаў, што ў асобе гэтага калектыву мы сустрэлі вопытнага тэатра, які мае добры творчы склад і працягваючы слаўныя традыцыі ўкраінскага сцены, развівае нацыянальнае асаблівасці.

Вядома, што ішч негачыма цалкам меркаваць аб творчых магчымасцях калектыву, аб яго ўменні раскрываць тэму сучаснасці. Але ўжо неусумнення, што спектаклі «Вяселле ў Малінаўцы» і «Ой, не хадзі, Грыцу, ды на вечарніцы» выклікалі цікавасць і дэблы адносіны глядачоў да тэатра.

Музычная камедыя А. Юквіда «Вяселле ў Малінаўцы» (музыка А. Рабава) вельмі папулярная ў народе і таму, натуральна, кожны паказ яе міжволі супастаўляецца з раней бачаным. У большасці выпадкаў «Вяселле ў Малінаўцы» ставіць як аперету. Спектакль жасцей вырашаны ў жанры музычнай камедыі. Вобразы, характары і палажэнні тут раскрываюцца сродкамі драматычнага мастацтва, а музыка і вакал дапамагаюць яго. Гэта, будзь, правільна і да матчынасці тэатру глыбей раскрывае сацыяльны сэнс падаеі.

Пастаноўнік спектакля народны артыст УССР Н. Смірноў, на наш погляд, правільна акцэнтаваў менавіта тыя дэталі багі п'есы, у якіх раскрываецца галоўная тема — ідэянісць сямлі да нацыяналістычных банд і аданасці Савецкай ўлады.

Да вялікай удачы спектакля можна аднесці стварэнне вобраза Нічпыра. У ім спалучацца вера ў спрыялівае Савецкай ўладзі, кемлівасць і шчыры, вельмі яркі гумар. Заслужаны артыст УССР Е. Галінін паказаў выдатнае майстэрства. Яго Нічпыр, разумны, дапытлівы чалавек, імянецца дапамагчы сваім аднавяскоўцам і атраду Кацюскага. У ім ёсць рысы хітрага і вяселага Шальміна. Артыст лёгка і пераканальна выдзе сваю ролю.

Яркі вобраз жонкі Нічпыра Гануці стварыла артыстка Т. Куваля. Яе асабліва каштоўна тое, што яна вельмі тонкім, не надкуцлівым штырхам падкрэсліла паводніны жанчыны — актыўнага ўдзельніка падаеі, а не простаўкаватой бабатуцы, якой яе часта паказвалі ў іншых пастаноўках.

Добра іграе Соф'ю артыстка Л. Скалодская.

Паспяхова спраўляецца з ролю Андрэйкі мадады артыст Э. Шаўчэнка.

Цікавыя вобразы байцоў атрада Кацюскага: Васі (заслужаны артыст УССР І. Корж), Пётры (артыст

М. Бандаронка), сяляняк Камарыхі (артыстка А. Скрыпнік), Васіліны (артыстка Е. Шведская).

Артыст Н. Пратасенка ў ролі Назара радуе прыемным гучым голасам. Ён спявае шчыра. Аднак статычнасць стварэння ім вобраза некалькі зніжае тое значэнне, якое ён павінен займаць у спектаклі.

І ў вобразе Ішкі-артылырста, створаным заслужаным артыстам УССР В. Загаўскім, шмат праўдывага і цікавага. Вынаўца адмовіўся ў нейкай ступені ад штампа, які, нажал, укараніўся ў некаторых тэатрах пры выкананні гэтай ролі. Камедыінасць вобраза, створанага В. Загаўскім — гэта толькі прыём. А мета яго Ішкі больш значна — дапамагчы атраду, сялянам разграміць банду Грыцыяна. У спектаклі змаганне сялян супраць банды Грыцыяна з яўдэянамі галоўнай, асноўнай тэмай.

Натуральна, што вобразы, супрацьдзейныя станоўчым героям, маюць сатырычную запланаванасць. Адна з такіх вобразаў — кулак Баласын, створаным заслужаным артыстам УССР Т. Чайкі, нягледзячы на сваю цікавасць, усё ж граіцца, на наш погляд, прамерна і наўмысна і схематычнасцю.

У нейкай меры гэта адносіцца і да вынаўцы ролі Грыцыяна (артыст Д. Жукаў), хоць ён іграе больш правільна і больш тонка.

Артыст А. Маліч у ролі Папандулы не ўтрымаў ад перабольшвання камедыінасці рыс вобраза. Можна паглядзіць або не паглядзіць з такой буюнай трактоўкай, адно неусумнення, што ў яго стварэнні сабе вельмі ярка. У ім Папандулы і з асобе і подласць, ён не проста вясёлы «адаёт». Але ўсё ж артыст не ўтрымаў ад спануку абавязкова памыяшчы гледача. Залішня неахайнасць касцюма, асабліва падраб'яцільнасці. Наіраўня прамерная грэскавасць некаторых сцен, як, напрыклад, дэяльы нарабаванага, рад не дазволенах на сцэне прыёмаў.

Музычная, вакальная падрыхтоўка артыстаў, іх выкананне ролей паказваець, як добра, калі акцёры драматычнага тэатра валодаюць вакалам і танцам.

Другім спектаклем быў «Ой, не хадзі, Грыцу, ды на вечарніцы». Гэты драматычны твор насачаны песнямі і народнымі сэнзімамі, поўны лірычнасці і вялікіх паучуццяў. У пастаноўцы прыкметны ў нейкай меры сучасны падыход рэжысёра да аэсонаваных класічнай спадчыны.

Народныя сцэны ў спектаклі — гэта не арнамент, не акаймаванне, а спраўданае дзеянне. Праз іх раскрываецца сутнасць драмы. Таму

На здымку: сцэна са спектакля «Ой, не хадзі, Грыцу, ды на вечарніцы». У ролі Марусі артыстка З. Чарніцкая, Грыска — артыст Е. Галінін. Фота Ул. Крука.

вобразы Грыска, Марусі, Патапа, Хамы непарыўна і дэсам хлопцаў і дзяўчат, якія дзейнічаюць у п'есе. Цікава і праўдыва выразаны многія сцэны рэжысёрамі і акцёрамі (у чарговым парадку: Марусі і сцэна з другога акта). Мноства народных песень і танцаў ствараюць адуванне лірычнасці, чысціні паучуццяў.

Добрай трактоўкай і выкананнем ролі Хамы парадаваў заслужаны артыст УССР І. Корж. Яго Хама — гэта ўвасабленне нахабства, каварства і дрыгворства.

Вынаўца галоўнай ролі Марусі Шурай (артыстка З. Чарніцкая) — вольна і адольна артыстка. Роля гэтай патрабуе сваёсаблівага спалучэння двух плаанаў: Маруся — горада, вясёла, гарэзіва і наместліва і яна ж звыяважана пакуціца.

Другі план больш пораканальна раскрыты артысткай. Таму сцэны з Хамой, сцэны варажбы найбольш удаліся З. Чарніцкай.

Вобраз Грыска, створаны артыстам Н. Пратасенкам, увогуле нядронны, але ўсё ж крыху скважны, перухавы. Няма наўнасці, юнацкасці, так патрабнай у гэтай ролі. Бо ўсё трэцяга казання Марусі і Грыска і пабудавана на тым, што ў сваёй непарэзанасці і юнацкасці яны заадада даверлівасці і таму — гінуць, ашуканыя Хамою.

Як відаць, тэатру варт падумаць аб маладых вынаўцах для такіх ролей.

У спектаклі няма цікавых творчых удач у выкананні ролей маці Марусі (артыстка Т. Куваля), Дарыны (артыстка Л. Запывава), Дзімтры (артыст І. Завертнеў).

Спектаклі аформіў мастак В. Лазарона. Бадай больш творчых знаходаў у спектаклі «Ой, не хадзі, Грыцу, ды на вечарніцы». У ім удаца раскрыта паэтычнасць ўкраінскай прыроды, знойдзены адпаведны сьцяль.

Хоцяцца пажадаць калектыву, каб яго спадарожнічалі творчыя ўдачы.

В. ЗАХАРАЎ.

Чытачы пішуць

Глядач застаўся незадаволены

На кінасеансах у Кіраўскім раённым Доме культуры часта можна пачуць воклікі: «Вядуцца, нічога не разумею!».

Глядач зазірае, што ў фільме рыхлы сюжэт, часта неабрунтавана дзеянне, няма логікі. Дзіўна, ва ўсіх газетах хвалялі гэты фільм... І хвалялі, трэба сказаць, заслужана. Дэманструюцца на гэты раз адна — дэспых работ кінастудыі «Беларусьфільм» «Дзвючынка шукае баню».

У непаразуменнях кіраўскага кінагледца зусім не вынаваны ні сцэнарысты, ні акцёры, ні рэжысёр, ні кінастудыя. Сакрэт — тошча там, у чагнянай будучы, дзе дзейнічаюць кінамеханікі І. Коржун і В. Гусеў. Гэта яны на хаду «аперыруюць» фільм, выраваюць з яго кары, каб хутчэй скончыць дэманстрацыю.

Не толькі такія сюрпрызы падаюць глядачам у раённым Доме культуры. Часта знікае гук, экран то зусім згаска, то ад ярасці аж вочы рэжа. І не дзіўна, што вельмі часта ў глядзельні зале на 300 месца бывае толькі па 20—30 глядачоў.

Не толькі ў самім Кіраўску кінастудыя абслугоўванне дэманстрацыяў. У вёсках раёна справы ішч горшыя. Скараціцца ў калгасе імя Кудышова на работу кінамеханіка Дзімтрыява і матарыста М. Семенчука. Дэманструваець фільм «Строгая жанчына», і кінамеханікі не прыійлі, а літаральна прыпаўлілі п'янымі. З першых хвілін паказу механік заснуў, а матарыст вывёў са струю рухавік.

У раённым адзеле культуры ведаюць, што гэта не першы сур'езны сігнал ад п'яных і дрэнным стаўленнем да работы з боку Дзімтрыява.

М. БЯРЭЗІНСКІ.

Аднак на гэты сігнал ніхто не раагуе.

Залучыў Нераўнянага клуба Малешка і глядач Ананімаў ад імя рабочых саўгаса «Берасеўскі» скар-дзіліся на дрэнную работу кінамеханіка Івана Сушко. Раённая газета «Кіравец» надрукавала пісьмо та-варышу. Пастыла гэтага матэрыяла быў пасланы на разважанне ў аддзел культуры. Мінус месца, а адказу рэдакцыя не атрымала. А кінамеханік працуе дрэнна, свавольчына. Так, напрыклад, на кінафільм «Над Цісай» ён вырашыў дзейне не пуск-каць. На дзіцячы карнін прадае школьнякам білеты па той жа цэ-не, што і дарослым. Да гледачоў ставіцца груба.

А колькі сур'езных заўваг было выказана ў адрас раённага аддзела культуры за дрэнную работу механіка З. Вежнэва з калгаса «Трэці з'езд Саветаў». Пры дэманстрацыі фільму «Яе то знікае гук, то сееанс расцягваецца на цэлыя гадзіны. А бывае, абрываюцца гледачы, а механік зусім не прыідае.

Тут прывезены некаторыя толькі факты аб дрэннай рабоце кіраўскага кінамеханіка. Бадай ні адзін аддзел культуры райкама не атрымаў вае ад кінагледцаў столькі скарг, колькі Кіраўскі. Іх старанна збіраюць і падшываюць, але... на іх не рэагуюць.

Абласное ўпраўленне культуры павіна зацікавіцца гэтай справай.

М. БЯРЭЗІНСКІ.

Што нас турбуе

У гэце ядзяна была надрукавана карэспандэнцыя пад назвай «Дапамагчы Народнаму тэатру». Гаворка ішла пра Рэчыцкі народны тэатр. Мне, як удзельніку тэатральнага калектыву, хочацца сказаць сваё сло-ва аб гэтым.

Правільна піша аўтар артыкула, што арганізацыйныя непадаткі пера-шкідваюць працу Народнага тэатра. Праўда і тое, што тэатру патра-бен свой аўтобус і больш багаты рэкавіт.

Аднак, калі Народны тэатр мае поспехі, як адзначаў у п'есме, дык чаму ж растуць гэты факт, што колькасць ўдзельнікаў так зменшы-лася? На мой погляд, арганізацый-ныя непадаткі ляжаць глыбей. Ця-ляе калектыву хочучы, каб рэалізаваў праектны план, ён чэкаючы сцэна-графіі, рэжысу, грэму. У нас жа ча-ста марна траціцца час на прыват-ныя размовы ў рабочым пакоі. Якая карысць ад гэтага?

Вельмі крыўдна, што спектаклі доўга не жывуць у нас на сцэне. Так было з камедыяй Лыбавекага «Дзень добры, Калі!» Мы працавалі яе ка-медыяй восем месяцаў, а ігралі яе

толькі два разы, а потым яна была «здадзена ў архів». Аказаліся не-прыгоднымі дэкарацыі.

Кіраўнікі тэатра тав. Паўтаракага не збытэжыла тое, што некаторыя ўдзельнікі перасталі наведваць за-няцкі, бо лічыць гэта пустой тратай часу. Ён ніяк не рэагаваў на вы-казаную незадаволенасць пастаноў-кай працы. Мы пачалі ставіць п'есу А. Астроўскага «Без віны вінава-ты». Уздзельнікі баяцца, што і гэты спектакль можа быць закінуты пас-ля першага паказу.

Тэатру трэба дапамагчы зрабіць працу цікавай і карыснай. Вы-голі працы павіны быць добра жывы на сцэне. Трэба, каб акцёры ігралі на-шчы, бо лічыць гэта пустой тратай часу. Ён ніяк не рэагаваў на вы-казаную незадаволенасць пастаноў-кай працы. Мы пачалі ставіць п'есу А. Астроўскага «Без віны вінава-ты». Уздзельнікі баяцца, што і гэты спектакль можа быць закінуты пас-ля першага паказу.

У нашым калектыве многа дзіцяў, якія лічаць тэатр сваёй другой любі-май працай. Таму яны хочучы, каб воль гэтага арганізацыйнага не-падатка не было ў Рэчыцкім на-родным тэатры.

Добра было б, каб Гомельскае ўпраўленне культуры больш заціка-вілася нашым тэатрам.

Е. ФІДЭЛЬСКАЯ.

Істотныя заўвагі

У раённым Доме культуры г. п. Ганцавічы працуе драмгурток. За апошні час сіламі грамадскасі па-стаўлены п'есы: «Любові Яравага» Траяна, «Платон Крэчат» Карней-чука, і днімі жыхары пасёлка пра-гледзілі спектакль «У пошуках ра-дасці» Розава.

У гадоўных ролых апошняй п'есы былі заняты інжынер леспрагаса тав. Ленгінбах, вучань воевамага клас-са сярэдняй школы Слава Ленгін-бах, работнік рэдакцыі раённай га-зеты тав. Дубянецкі, бухгалтар Дзяржбанка Тамара Кісельчы, ла-барантка раённай бальніцы тав. Тры-уляк і ішч.

Прагледзены спектакль, глядачы зрабілі істотныя заўвагі ў адрас Дома культуры і яго кіраўнікоў:

З. НАСЦЕНКА, выкладчык школы.

ЮНЫЯ ТАЛЕНТЫ

Справаздачны канцэрт музычнай школы Фрунзенскага раёна пачаўся ў гэтым годзе крыху невычайна. На партыі ў чатыры рулі вучаніцы Перкаса і Зіман (клас педагога Э. Ду-рэвіч) выконваюць беларускі народ-ны танец «Будзьбу» і рускую народ-ную п'есу «Ходзіць вецер ля ва-рот». Сёння яны іграюць вельмі яр-ка і паказваюць сабе лепш, чым за ўсё пафгоўдзе, іх нібы падмілілі. Прыкметны некалагічна тонкі інды-відуальны падыход педагога да вуч-няў і іх самастойная напружаная праца.

На аэстрадзе — рухавая дзвючынка. Гэта Ліда Камчаткіна. Сёння Ліда іграе значна лепш, чым раней. — рытм стаў больш жорсткі, стражэйшы. Тонкая нюансіроўка, выраза-насць — вось чым вызначаецца і ра-дуе выкананы дзвючынка твор Шалона «Жаданне».

Прыгавяшча час, калі Ліда прыійшла з маці ў школу. Маці ха-цела, каб дзвючынка вучылася і-граць на фартэпіяна. Аднак, паучышы ў школе іграць пымбалістаў, Ліда ска-зала: «Хачу вучыцца на цымбалах». Іе жаданне зрэалізавалі.

А вось на сцэне ішч адна дзвю-чынка. У руках у яе добра, Гэта — вучаніца школы Люба Шалон. Спа-койна, удумліва, яна старанна зай-маецца на працягу года. Асабліва ўважліва рыхтавалася да гэтага кан-цэрта. Пры выкананні твораў — «П'есе» Ц. Кюі і «Каюны» Д. Кабалеў-скага зала наўважана свежымі, сакавітым мелодыямі.

У сёлёным навуцальным годзе ў школе шмат увагі аддавалася ігра-вучнай дуютам, трыо, квартетам. Гэ-та дапамагае дэцям у будучым стаць музыкантамі.

Вось і пяпер пасля дуэта пымба-лістаў выступае дуэт вялічачаў. Вучаніцы першага класа Шмігі і Гендэлева выконваюць «Украінскую народную п'есу» ў апрадоўжы Фя-сечкі і «Мелодыі» Сапюнікава. Вельмі добра акампаіруе ім вучані-ца школы.

Вялікіх поспехаў у вучобе дзвю-чыгучу вучань па класу баяна Лёна Саўчак. Займаецца ён і другім клас-е, а выконвае ўжо «Паланез» М. Агінскага.

Вучні-цымбалісты любяць калек-тывную ігру. Аркестр пымбалістаў развучае цалер «Танец маленіх ледзюў» Чайкоўскага. Сёння яны з вялікім темпераментам і запалам выканалі «Беларускія танцы» І. Жы-новіча.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 14 чэрвеня 1960 г.

ЛІРЫЧНА, ШЫЧРА І МУЖНА

Вось кнігі, пра якія хочацца ска-заць хоць некалькі слоў. Змоўчаць пра іх дзяцка, бо ад іх у душы за-стаецца значны след. Можна таму і наважыцца падзяліцца ўражаннямі ад кніжкі апавяданняў Я. Брыля «Мой родны кут...» і ўсё ж, перад усім, мне карысць сказаць пра самага пісь-менніка, якім ён паўстае перад чы-тачом са створаным апавяданнем. Та-кое жаданне ўзнікае, а так думаю, з тае прычыны, што ў кожным апав-яданні Я. Брыля выразна чуецца яго эвоасоблівае галас, што ён пісь-меннік з цікавай індывідуальнасцю, з дэблы, штырай апавядальнай інтанацыяй, якую заўсёды можна ад-розніць, нават калі б пад апавядан-нем і не ставал імя аўтара. У твор-часці Я. Брыля валаікае значэнне ма-аўтара, яго характар, дачыненні да свету, яго думкі і эмацыянальнасць ачэнка.

У апавяданні «Мой родны кут» ёсць такія радкі: «Навокал быў зусім невядлі сьвет жылых істот і рэчаў, якія ў меў назваць». Кожны новы прадмет, новы галас жыой істоты — проста жыццё, якому і за межамі маго даягялаў, як адчу-ваў я падсвядома, не было ні канца ні краю. Адуць у кружок мае жыц-цёвай прасторы безупынна прыходзі-ла нешта новае, што з часам адкры-вала сваё імя».

З кнігі адчуваецца, што вось та-кое дапытнае пазнанне свету за-сталася назаўсёды адной з важней-шых рыс характараў аўтара вышэй-паданых твораў. Я. Брыль пражыў нядаўка дзвючыцца, не садоўка ма-дзана гады, але захаваў добрае сэр-ца і светлы погляд на жыццё, душа яго не траіравана бедамі і няго-дзімаі, якія часам звалядзілі і на

Янка ШАРАХОЎСКІ.

коміны і штыхамі тырчаць вежы кір-хаў.

Адуць з гэтай чужой, непрывет-лівай волі, да нас прыходзяць толькі тыя, каму патрабны нашы рукі і плечы. Паціцаць і пагналі, а ўча-рачы — паціцаць і загонаць аноў».

І ў гэтым, алчымым дротам за-гоны, які Ужо адчуваў «сёбе са-ведкімі людзьмі, хоць новае жыццё сваіх родных мясцін ведаў толькі ў магах ды па скупых п'есмах з до-му». А таму трэба трымацца, адчу-ваць сабе чалавекам і не толькі-ся-бе, але нават паучычы дзвючыцца, што падаець ў параўні з падоных п'етанаў-французаў «обых і бу-дучых фабрычак», раныць, паме-зчыцца», якія, сілкуючыся з атры-маных пасылкаў, наймаі сабе паслу-гачоў за лагерную пахобку. Эк-сплуатацыя, знявага чалавечай год-насці с'юд амых палонных? Гань-ба, гэтага нельга цярпець!

У гэты змрочны канцлагерны свет «праз дзесяткі салдацкіх рук і тор-баў» прышла коласасўская «Новая зямля». І пісьменнік з глыбокім хваляваннем расказвае, як над яе радалі, што прынесі ў вольную пліччюцую пеленку родных мяс-цін, плакаў той самы дзвючка Ку-рані, якому таварышы забаранілі прыніжаць сваю чалавечую год-насць.

Есць у «Мамі родным кутце» ста-ронкі не толькі пра сустрэчы ў не-звычайных абставінах з твораі Ко-ласа, але і пра сустрэчы ў яго до-му з ім самім. У гэтых апоніх — тонкая наіральнасць, трапная заў-вагі пра асаблівасці характараў на-роднага п'енсара, пра сувязь яго з роднай глебай, у якой глыбока ўка-ранілася яго народнасць.

Калі ў шчырым слове пра Я. Ко-ласа адчуваецца перш за ўсё паша-

БЕЗ НУДНАЙ ДЫДАКТЫКІ

На кніжных паліцах з'явіўся зборнік Уладзіслава Нядзведскага «Сто братоў і сясцёр», напісаны для дзяцей.

Адчуваецца, што паэт добра ведае думкі, інтарэсы, імкненні і справы свайго юнага сучасніка — героя кні-гі «Сто братоў і сясцёр».

Цалы рад твораў гэтага зборніка напісаны аб жыцці і выхаванні ў нашым доме. Гэта — вершы «Род-зіцым дома», «Аркестр», «Сто братоў і сясцёр», «Валерка», а таксама п'есы «Сакалёнак». Неусумнення, што жыц-цё, вучоба і выхаванне дзяцей у дзі-цёй, вучоба і выхаванне ўдзельны пачаўшы дом — выклікае ўдзельны матэрыял для паэта. Цікава тут прыгадаць верш «Дома» з першага зборніка Ул. Нядзведскага «Яс-няны бароны». У гэтым вершы вы-казана прызнанне маладога паэта, казана дае чытачу ясны адказ на пы-танне: чаму паэту такія блізка і да-ратія справы юнага выхаванца дзі-цячага дома.

Новы зборнік якраз і адкрываецца вершам «Родны дом». «Родны дом» — гэта дзіцячы дом, дзе жыве вялі-кая сям'я — «сто братоў і сясцёр». З любоўю гаворыць паэт аб справах, зыхаванні гэтага дома, аб працы, вучобе і забавах членаў вялікага калектыву. Герой верша любіць пра-клектыву. Герой верша любіць драмы, цу: яны абсадываюць дарогу дравамі, прадуць на калгасных палях. А та-му і прыемным бывае для іх адча-чынак на ўдзельні паходнага кастра, на возеры і г. д.

Цёпла і праўда ў вершы «Юны дзень» гаворыць паэт аб незабы-тым дні ў жыцці хлопчыка, калі ён стаў піянерам і ўпершыню завлаў чырыоны гальштук, які абавязвае хлопчыка «па-леніску вечна зма-ганца і жыць».

Свет прыроды, жыццё, звяроў і ка-вішч маладых школьнікаў. Дзе-ці ж сярэдняй школынага ўросту, якім Уладзіслаў Нядзведскі адрасте сваю кнігу «Сто братоў і сясцёр» больш захапляюцца справамі, думка-мі і перажываннямі сваіх аднагодкаў і дарослых.

Недарма аўтар у сваёй кнізе па-казвае прыроду як крыніцу багатага народа, які месца прыкладання яго працы. У вершах Ул. Нядзведскага ўдала зліваюцца ў адно палле дзве тэмы — тама прыроды і тама грамад-ска-карснай працы дзяцей. Іны з захапленнем збіраюць жалуды, каб паслаць іх на паўдзень, дзе іх адна-годкі-піянеры вырашцаюць у стапах магутныя дубы, якія не дапусціць на пшанічныя палі вятроў-сухараў («Нашы лясны»). Часам прырода ў пазой Уладзіслава Нядзведскага вы-ступае як месца забаў і адпачынку дзцей («Першы снег»).

У зборніку ёсць і такія вершы, у якіх паэт, а разам з ім чытач асуджа-юць дрэнныя ўчынк і паводніны. Але-любоў да дзяцей і разуменне іх адчу-ваецца і там, дзе паэт гаворыць пра іх слабасці, пра недэцылінава-насць думак і г. д. Пры гэтым важна адзначыць, што мараль у такіх вер-шах не навязваецца чытачу ў гато-выны выглядзе, а вынікае з паказа-нага аўтарам эпохаці ці адражня. Гэта вельмі каштоўна, асабліва калі гу-тарка ідзе аб пазай для дзяцей.

Вось верш «Грыбы». Пакуаў хлоп-чык Аляша спаў, піянерскае звано схадзіла ў лес у грыбы. Іно ўбачы-ла там многа цікавага. Аляша шка-дуе, што спрашуў паход. У вершы «Паходная быль» апавядаецца пра смеінае здарэнне з вышчэнцамі і базавівым хлопчыкам, якому не спіцца ў ізвільных умовах п'янер-

</

